

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

IŠVADA DĖL EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO

2017 m. rugsėjo 20 d. Nr. BP-4
Vilnius

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytas biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, toliau vadinama fiskaline institucija, atliko Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengto ir viešai 2017 m. rugsėjo 11 d. paskelbto 2017–2020 m. ekonominės raidos scenarijaus vertinimą ir parengė išvadą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 3 punktu, fiskalinė institucija išvadą teikia Lietuvos Respublikos Seimui.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtas scenarijus yra nulemtas pasirinktų ir įvardytų prielaidų, pagrįstas esamais statistiniais duomenimis ir neprieštaraujantis ekonomikos dėsningumams. Fiskalinė institucija tvirtina 2017–2020 m. ekonominės raidos scenarijų, viešai paskelbtą 2017 m. rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainėje. Ekonominės raidos scenarijus yra tinkamas 2018 m. valdžios sektoriaus biudžetų projektams rengti.

2017 m. I pusmečio ekonomikos augimas buvo labiau subalansuotas. Jį lėmė ne tik augantis namų ūkių vartojimas, bet ir atsigauančios investicijos bei eksportas. 2018–2019 m. grynojo eksporto įtaka BVP augimui bus neigiama, o vidutinėje perspektyvoje namų ūkių vartojimą lėtins auganti infliacija. Vidutiniu laikotarpiu investicijos labai prisidės prie visuminės paklausos augimo, tačiau produktyvių investicijų vis dar trūksta. Darbo rinkoje išryškės pirmieji demografinių pokyčių ženklai – užimtumas mažės. Darbuotojų trūkumas didins jų derybinę galią, todėl toliau numatomas spartus atlyginimų augimas.

Lietuvoje normalizavosi infliaciniai procesai: 2017 m. sausio–liepos mėn. infliacija, eliminavus naftos kainos poveikį ir padidintų akcizų už alkoholį efektą, sudarė 2,4 proc. Paslaugų kainų infliacija, siekianti 6,5 proc., yra sparčiausia Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į tai, kad paslaugų kainos struktūroje didžiausią dalį sudaro darbo užmokestis, toks spartus paslaugų kainų augimas yra

neišvengiamas atlyginimams augant. Siekiant nespirtinti infliacinių procesų, 2018 m. būtina slopinti visuminę paklausą. Faktinė 2017 m. I pusmečio ekonominė raida rodo, kad fiskalinės drausmės taisyklės, nustatytos Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme, ribos 2018 m. valdžios sektoriaus išlaidų augimą apie 2,2 proc. palyginti su 2017 m. numatomomis išlaidomis. Išlaidų augimo ribojimo taisyklės galima būtų netaikyti, jeigu būtų nuspręsta didinti valdžios sektoriaus pajamas. Jos turėtų būti didinamos tiek, kad nominalus valdžios sektoriaus balansas 2018 m. pagerėtų 1 proc. BVP, palyginti su 2017 m.

Fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis gali padėti Lietuvai išvengti tolimesnio ekonomikos kaitimo bei sparčiau kaupti rezervą anticiklinei fiskalinei politikai vykdyti, kurio prireiks nuo 2022–2023 m., kai sumažės Europos Sąjungos paramos lėšos. Be to, pagal Valstybės kontrolės 2017 m. birželio 20 d. paskelbtą ilgojo laikotarpio Valdžios sektoriaus finansų tvarumo ataskaitą, neigiamas senstančios visuomenės poveikis ypač sustiprės nuo 2023 m., todėl šiandien būtina didinti fiskalinę erdvę ateities poreikiams.

Rizikos veiksnių balansas išlieka neigiamas. Ateities sandorių rinkoje fiksuojamos kainos rodo projektuojamą stiprų JAV dolerio nuvertėjimą euro atžvilgiu. Išsipildžius projektuojamam JAV dolerio nuvertėjimui, Lietuvos eksportuotojai prarastų savo gaminamos produkcijos konkurencingumą trečiosiose šalyse. Svarbu pažymėti, kad nukentėtų ne tik Lietuvos eksportuotojai, bet ir kitos euro zonos valstybės. Lietuvos ekonomikai tai būtų dvigubas šokas dėl prarasto konkurencingumo ir silpnesnės išorės paklausos.

Išvados priede pateikta 2017 m. I pusmečio ekonominės raidos apžvalga, šią išvadą pagrindžianti makroekonominių rodiklių ir rizikos veiksnių analizė; A intarpe – Fiskalinės drausmės taisyklių poveikis 2018 m. valdžios sektoriaus biudžetų finansiniams rodikliams.

Valstybės kontrolerius

Arūnas Dulkys

Išvados priedas

DĖL EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO

2017 m. rugsėjo 20 d. Nr. BP-4-1

Su išvada ir jos priedu galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto svetainėje
adresu www.ifi.lt

TURINYS

<u>2017 M. PIRMOJO PUSMEČIO EKONOMINĖS RAIDOS APŽVALGA</u>	<u>4</u>
<u>2017–2020 M. EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS</u>	<u>9</u>
1. <u>2017–2019 m. projekcijos</u>	<u>9</u>
2. <u>2020 m. projekcijos</u>	<u>12</u>
3. <u>Projekcijų palyginimas</u>	<u>13</u>
4. <u>Rizikos veiksniai ir techninės prielaidos</u>	<u>15</u>
<u>SCENARIJAUS VERTINIMO TEISINIS PAGRINDAS IR METODAI</u>	<u>15</u>

SPECIALIŲJŲ TERMINŲ ŽODYNAS IR SANTRUMPOS

Terminų žodynas

Santrumpa	Terminas / Sąvoka	Apibrėžtis
BPKF	Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	Šį rodiklį sudaro per tam tikrą laikotarpį gamintojų rezidentų įsigytas ilgalaikis turtas, atėmus pardavimus / perleidimus ir pridėjus tam tikrus nesukurto turto vertės padidėjimus dėl gamintojo arba institucinių vienetų gamybinės veiklos.
BVP	Bendrasis vidaus produktas	Ekonominės veiklos rodiklis, tam tikros ekonomikos visų pagamintų prekių ir paslaugų vertė, atėmus tarpinį vartojimą, pridėjus gaminiamis ir importui taikomus grynuosius mokesčius per apibrėžtą laikotarpį.
BVP defliatorius	Bendrojo vidaus produkto defliatorius	BVP, išreikštas galiojančiomis kainomis (nominalus BVP), padalytas iš BVP, išreikšto palyginamosiomis kainomis (realus BVP). Taip pat vadinamas numanomu BVP kainų defliatoriumi.
ERS	Ekonominės raidos scenarijus	Finansų ministerijos parengtas ir viešai pavasarį ir rudenį skelbiamas vidutinio laikotarpio ekonominės raidos scenarijus.
–	Fiskalinė institucija	Valstybės kontrolė, kaip nepriklausoma fiskalinė institucija, vadovaudamasi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu, atlieka nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir rengia, teikia Seimui ir įstatymų nustatyta tvarka viešai skelbia minėtame įstatyme nurodytas išvadas.
–	Prekybos sąlygų efektas	Eksperto kainų rodiklio ir importo kainų rodiklio santykis.
–	Skolos svertas	Finansinis rodiklis, kuriuo palyginama bendroji namų ūkių skola ir jų disponuojamos metinės pajamos. Jis parodo, per kiek vidutiniškai metų būtų išmokėtos namų ūkių skolos, jei tam būtų skirtos visos metinės disponuojamos namų ūkių pajamos.
SVKI	Suderintas vartotojų kainų indeksas	Vartotojų kainų indeksas, apskaičiuojamas pagal ES mastu suderintą metodologiją. SVKI gali būti suprantamas kaip rodiklis, parodantis pinigų sumą, kurią vidutinis vartotojas išleistų ataskaitiniais metais pirkdamas tą patį kiekį tų pačių prekių ir paslaugų, už kurį baziniais metais būtų sumokėjęs 100 piniginių vienetų.

Kitos santrumpos

Santrumpa	Terminas / Sąvoka
BGVN	Bendras gamybos veiksmų našumas
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
ECB	Europos Centrinis Bankas
EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
MMA	Minimali mėnesinė alga
NAWRU	Darbo užmokesčio augimo neskatinantis nedarbo lygis
PVM	Pridėtinės vertės mokestis
SLED	Lietuvos ekonominės raidos stebėsenos modelis (angl. <i>Surveillance of Lithuanian Economic Development</i>)
TVF	Tarptautinis valiutos fondas
VS	Valdžios sektorius

2017 M. PIRMOJO PUSMEČIO EKONOMINĖS RAIDOS APŽVALGA

2017 m. I pusmetį realaus BVP augimas buvo 4,1 proc.¹. Pagrindiniai šį augimą nulėmę veiksniai buvo vis dar augantis **namų ūkių vartojimas**, atsigavusios **investicijos ir eksportas (1 lentelė).**

Gerėjanti padėtis darbo rinkoje, spartesnis nei infliacijos darbo užmokesčio augimas didina namų ūkių perkamąją galią ir skatina vidaus paklausą. Žemos palūkanų už paskolas normos sudaro palankią aplinką namų ūkiams didinti finansinius įsipareigojimus.

Nustatytas spartesnis, nei tikėtasi, prekių ir paslaugų eksporto ir importo augimas.

Globalios ekonomikos atsigavimas teigiamai veikė Lietuvos eksporto raidą. Prekių ir paslaugų

eksportas ir importas, pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką (to meto kainomis), augo atitinkamai 17,6 ir 16,2 proc.². Augo Lietuvos eksportas į euro zoną, Rusiją, Baltarusiją, Ukrainą, Jungtines Amerikos Valstijas ir kitas šalis. Taip pat stebimi didesni importo mastai iš euro zonos, Rusijos, Kazachstano, Jungtinės Karalystės, Kinijos. Antžeminio transporto priemonės, tabakas, mašinos ir mechaniniai įrenginiai, mineralinis kuras, naftos produktai buvo didžiausią įtaką realaus BVP augimui turėjusios eksportuojamos prekių grupės. 2017 m. I pusmetį lietuviškos kilmės prekių grupėje pastebimai augo gyvulinės kilmės ir mineralinių produktų, tabako paklausa. Pagrindinė importuojama prekė palyginamosiomis kainomis buvo žaliavinė nafta.

Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas šių metų I pusmetį buvo svarbus šalies ūkio plėtrą skatinantis veiksnys. BPKF išlaidos pirmąjį pusmetį išaugo 6,9 proc. Išankstiniais duomenimis, stebimas kilimas visose BPKF kategorijose, ypač intelektualinės nuosavybės produktų (25,5 proc.) bei informacinės ir ryšių technologijų (27,3 proc.). Mažėjanti darbo jėga ir auganti visuminė paklausa skatino verslą investuoti į darbo našumą ir efektyvumą didinančias priemones.

Demografiniai pokyčiai didina įtampą darbo rinkoje. Šį pusmetį užimtųjų skaičius mažėjo 0,4 proc., prie to daugiausiai prisidėjo 2,4 ir 2,3 proc. sumažėjęs užimtumas atitinkamai 15–24 m. ir 25–54 m. amžiaus grupėse. Mažėjant darbo jėgos kiekiui³ stiprėja derybinė darbuotojų galia, skatinanti darbo užmokesčio kilimą. 2017 m. I ketvirtį vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis

1 lentelė. 2017 m. I pusmečio BVP komponentų įtaka realaus BVP augimui

Rodikliai	proc. p. (jei nenurodyta kitaip)
BVP (palyginamosiomis kainomis), proc. (1+2+3+4)	4,1
1. Galutinio vartojimo išlaidos	2,9
2. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	1,3
3. Atsargų pokyčiai ir vertybių įsigijimas atėmus pardavimus / perleidimus	-0,2
4. Grynas eksportas (4.1–4.2)	0,1
4.1. Prekių ir paslaugų eksportas	8,9
4.2. Prekių ir paslaugų importas	8,8

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

¹ Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką – 4,0 proc.

² Nepašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtakos, prekių ir paslaugų eksportas palyginamosiomis kainomis augo atitinkamai 10,9 ir 10,3 proc.

³ 2017 m. I pusmetį darbo jėgos kiekis, palyginti su 2016 m. atitinkamu pusmečiu, sumažėjo 1,1 proc.

(kartu su individualiosiomis įmonėmis) augo sparčiausiai nuo 2008 m. – 9,7 proc. Augantis darbo užmokestis ir laisvų darbo vietų pasiūla skatino iki šiol buvusius neaktyvius gyventojus įsilieti į darbo rinką. 15–74 m. amžiaus grupės darbo jėgos aktyvumo lygis šių metų I pusmetį buvo didžiausias nuo 1999 m. ir siekė 68,1 proc.⁴. Mažėjant bedarbių skaičiui smuko nedarbo lygis ir šių metų I puse sudarė 7,5 proc.

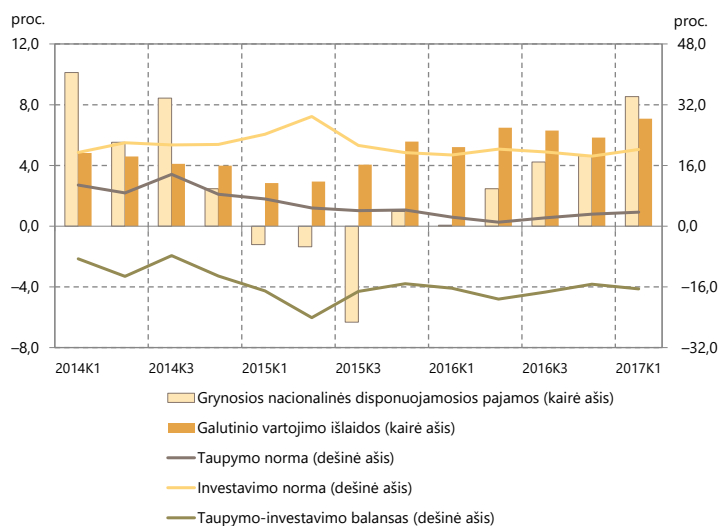
Infliacija 2017 m. I pusmetį įsibėgėjo. Metinė infliacija, apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, 2017 m. liepos mėn. pasiekė 4,1 proc. Pagrindinis veiksnys, šokdinantis kainas, yra brangstančios paslaugos. Jos, palyginti su praeitų metų atitinkamu laikotarpiu, išaugo 6,5 proc. Taip pat prie kainų augimo prisideda ir kitų energetinių ir ne energetinių prekių kainų kilimas, sparčiai kylančios darbo sąnaudos, didėjančios vartojimo apimtys.

2017 m. I ketvirtį beveik po dvejų metų grynųjų nacionalinių disponuojamų pajamų priaugis vėl lenkia galutinių vartojimo išlaidų augimo tempą. Tam įtakos turėjo didesnis pajamų nei kainų augimas. Taupymo norma nuosaikiai kyla (3,7 proc.). Kartu kyla ir investicijoms skirta pajamų dalis, svyruojanti apie 20 proc. (1 pav.).

Statistiniais duomenimis, auga namų ūkių vartojimo paskolos ir paskolos būstui įsigyti. Namų ūkiams suteiktų paskolų ne būstui įsigyti palūkanų norma, palyginti su praėjusiais metais, yra šiek tiek ūgtelėjusi, o paskolų būstui įsigyti palūkanų norma yra nepakitusi. Vis dėlto, palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, augo tiek naujo, tiek esamo būsto įsigijimo kainos. Ne finansinių bendrovių įsipareigojimai šiek tiek mažėjo.

Bendroji pridėtinė vertė 2017 m. I pusmetį augo 2,0 proc. p. daugiau nei 2016 m. atitinkamą pusmetį. Didžiausią nuosmukį 2016 m. I puse patyręs statybų sektorius 2017 m. I puse atsigavo: jo augimas sudarė 5,4 proc. Tam didžiausios įtakos turėjo šalyje atliktų statybos darbų augimas⁵ – padidėję negyvenamųjų pastatų statybos darbai ir po dvejus metus trukusio smukimo atsigavę inžinerinių statinių statybos darbai, priklausantys nuo ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų 2014–2020 m. laikotarpio investicinių projektų. Sparčiausiai šių metų I pusmetį pridėtinę vertę kūrė profesinės, mokslinės ir techninės bei informacijos ir ryšių veiklos (2 lentelė).

1 pav. Galutinio vartojimo išlaidų ir disponuojamų pajamų augimo dinamika 2014–2017 m. I ketv.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

⁴ 2017 m. I pusmetį darbo jėgos aktyvumo lygis 15–24 m. amžiaus grupėje buvo 35,4 proc., 55–64 m. amžiaus grupėje – 71,0 proc.

⁵ 2017 m. I pusmetį šalyje atlikti statybos darbai augo 6,7 proc.

2 lentelė. Pridėtinės vertės priaugis pagal ekonominės veiklos rūšis

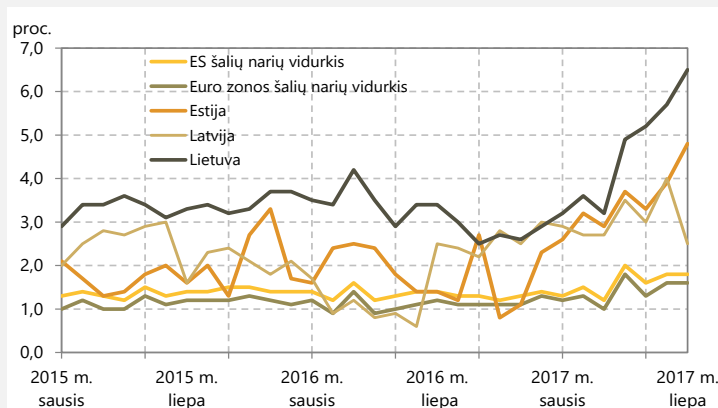
Bendroji pridėtinė vertė pagal ekonominės veiklos rūšis palyginamosiomis kainomis	Metinis pokytis, proc.		
	2015 m. I pusm.	2016 m. I pusm.	2017 m. I pusm.
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	-1,1	2,5	-2,6
Pramonė	1,6	3,1	5,3
Apdirbamoji gamyba	2,5	3,3	5,5
Statyba	7,7	-12,6	5,4
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; transportas; apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	0,4	4,5	5,1
Informacija ir ryšiai	3,7	3,1	7,2
Finansinė ir draudimo veikla	1,1	4,0	0,2
Nekilnojamojo turto operacijos	1,6	2,3	-0,1
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla; administracinė ir aptarnavimo veikla	4,6	1,8	7,0
Viešasis valdymas ir gynyba; švietimas; žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	0,5	1,2	1,3
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, namų ūkio reikmenų remontas ir kitos paslaugos	-0,5	1,3	0,7
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	1,6	2,1	4,1

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

A intarpas. Fiskalinės drausmės taisyklių poveikis 2018 m. VS biudžeto finansiniams rodikliams

2017 m. VS biudžeto fiskalinė pozicija nepakankamai slopina visuminę paklausą. Fiskalinė institucija 2016 m. rudens išvadoje⁶ dėl 2017 m. VS biudžetų projektų pažymėjo, kad 2017 m. struktūrinis VS balansas turi būti bent 0,1 proc. BVP mažesnis už 2016 m. numatomą atitinkamą rodiklį. Pagal preliminarius fiskalinės institucijos vertinimus, toks struktūrinio VS balanso sumažėjimas 2017 m. pasiektas nebus. Faktiniai 2017 m. I pusm. rodikliai rodo intensyvėjančių infliacinių procesų požymius. Paslaugų infliacija Lietuvoje pastaruosius trejus metus yra didžiausia visoje ES. Šiais metais atotrūkis tarp Lietuvos ir likusių ES šalių paslaugų infliacijos dar labiau išaugo: iki 2017 m. paslaugų kainos Lietuvoje augo vidutiniškai 1,9 proc. p. sparčiau, o 2017 m. balandžio–liepos mėn. jos augo vidutiniškai 3,8 proc. p. daugiau negu ES vidurkis (**A.1 pav.**).

A.1 pav. Paslaugų metinė infliacija, proc.

Šaltinis: Eurostatas

Būsto kainų pokyčiai taip pat rodo paspartėjusio ekonomikos aktyvumo požymius: 2017 m. I ketv. naujo ir esamo būsto kainos Lietuvoje išaugo 10,2 proc. Svarbu pažymėti, kad būsto kainos likusioje nei Vilniaus m. teritorijoje augo sparčiau nei Vilniaus mieste – 11,9 proc. Iš ES valstybių narių labiau būstas brango tik Čekijoje –

⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės išvada „Dėl struktūrinio postūmio užduoties, nustatomos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte, ir papildomų priemonių (pinigine išraiška) poreikio šiai užduočiai įvykdyti“, 2016-11-15 Nr. Y-10.

12,7 proc. Pagal ES makroekonominio disbalanso procedūrą⁷, toks būsto kainų augimas signalizuoja apie besiformuojantį disbalansą.

Išlaidų augimo ribojimo taisyklės taikymas. Išlaidų augimo ribojimo taisyklė apibrėžia, kiek gali augti VS biudžeto išlaidos. Tačiau kaip ir daugeliui taisyklių, šiai galioja penkios aplinkybės arba sąlygos, kada ji netaikoma arba „išjungiamo“. Pirmoji aplinkybė – jeigu Lietuvos ūkis auga lėčiau negu ES vidurkis, padidintas dviem proc. punktais, tuomet išlaidų augimas neribojamas. Antroji aplinkybė leistų didinti išlaidas daugiau, jeigu būtų priimti mokesčių pakeitimo įstatymai, kuriais būtų didinamos VS pajamos, ir lyginant su praėjusiais metais būtų užtikrinamas VS balanso pagerėjimas 1 proc. BVP. Trečioji aplinkybė – išlaidų augimo riboti neberekėtų, jeigu pastarųjų penkerių metų VS balanso vidurkis būtų perteklius ne mažesnis negu 0,1 proc. BVP. Ketvirtoji aplinkybė galioja einamaisiais metais keičiant priimtus VS biudžetus ir ji reikalauja, kad pakeitus biudžetus VS balanso rodiklis nepablogėtų. Penktoji aplinkybė yra ekonomikos nuosmukis ir dėl jo susidaręs neigiamas gamybos atotrūkis. Išlaidų augimo ribojimo taisyklės „išjungimo“ sąlygos yra būtinos tam, kad vengtume prociklinės fiskalinės politikos – išlaidų mažinimo tuo metu, kai jas būtina didinti (pavyzdžiui, ekonomikos nuosmukis ir aukštas nedarbo lygis), ir išlaidų didinimo, kai ekonomikoje formuojasi perteklinė paklausa ir įsibėgėja infliacija.

A.1 lentelė. Konvergencijos pakankamumo sąlygos patikrinimas

Nr.		2014 m.*	2015 m.	2016 m.	2017 m.
1.	Pagal 4 paskutinius metų ketvirčius apskaičiuotas Lietuvos BVP to meto kainomis augimas**	4,6	2,5	2,5	5,9
2.	Daugiametis ES BVP to meto kainomis augimas, padidintas 2 procentiniais punktais**	2,8	4,6	4,8	4,4
3.	Konvergencijos tempas yra pakankamas, jeigu 1. eil. > 2. eil.	Taip	Ne	Ne	Taip

*2014 m. planuojant 2015 m. biudžetą išlaidos turėjo būti ribojamos pagal Fiskalinės drausmės įstatymą⁸.

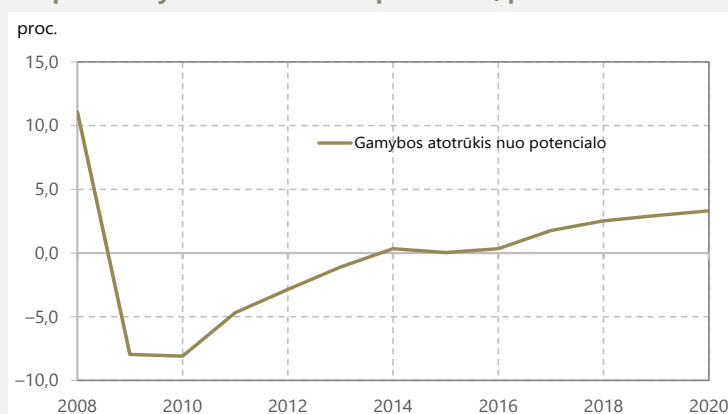
**pagal atitinkamų metų neperžiūrėtus duomenis

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Eurostatas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

Faktinė 2017 m. I pusmečio ekonominė raida rodo, kad fiskalinės drausmės taisyklės ribos 2018 m. VS išlaidų augimą. Pagal fiskalinės institucijos skaičiavimus jau nuo 2014 m. realaus BVP atotrūkis nuo potencialo yra teigiamas (A.2 pav.). Atsižvelgiant į

Finansų ministerijos 2017 m. rudens ERS, numatomas šio atotrūkio didėjimas, todėl atsiranda vis ryškesni intensyvėjančių infliacinių procesų požymiai. 2015–2016 m. Lietuvos konvergencijos tempai buvo dar nepakankami tam, kad pradėtų galioti išlaidų augimo ribojimo taisyklė (A.1 lentelė). 2017 m. sparčiau nei vidutiniškai ES šalyse augančios kainos ir dėl eksporto ir privataus vartojimo paspartėjęs BVP augimas lemia tai, kad faktinis nominalaus BVP augimas nuo

A.2 pav. Gamybos atotrūkis nuo potencialo, proc.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, fiskalinės institucijos skaičiavimai

⁷ Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) „Dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo“, 2011-11-16 Nr. 1176/2011.

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės išvada „Dėl Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto“, 2014-11-14 Nr. Y-4.

2016 m. 3 ketv. iki 2017 m. 2 ketv. siekia 5,9 proc. ir yra didesnis nei 4,4 proc., kurį sudaro ES šalių nominalaus BVP augimo vidurkis padidintas 2 proc. p. Lietuvos konvergencijos tempas šiuo metu yra pakankamas, todėl rengiant 2018 m. VS biudžetų projektus išlaidos turi būti ribojamos.

Išlaidos gali augti, tačiau ne daugiau negu apie 2,2 proc. palyginti su 2017 m. numatomomis išlaidomis.

Išgaliojus išlaidų augimo ribojimo taisyklei 2018 m. būtų ribojamas planuojamų valstybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų asignavimų (išskyrus ES finansinės paramos lėšas) visumos augimas. Šis augimas turi būti ne didesnis negu pusė potencialaus BVP to meto kainomis daugiamečio augimo vidurkio⁹, kuris siekia 4,3 proc. Taigi, minėta išlaidų visuma galėtų augti ne daugiau nei apie 2,2 proc.

Išlaidos galėtų augti daugiau, jeigu būtų didinamos VS pajamos. Išlaidų augimo ribojimo taisyklę galima būtų „išjungti“, jeigu būtų nuspręsta didinti VS pajamas. Jos turėtų būti didinamos tiek, kad nominalus VS balansas 2018 m. pagerėtų 1 proc. BVP, palyginti su 2017 m. Tokiu atveju galėtų antroji išlaidų augimo ribojimo taisyklės „išjungimo“ sąlyga (**šio interpo 2 pastraipa**).

Fiskalinė drausmė šiandien būtina ruošiantis ateities iššūkiams. Fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis gali padėti Lietuvai išvengti ekonomikos kaitimo ir sparčiau kaupti rezervą anticiklinei fiskalinei politikai vykdyti, kurio prireiks nuo 2022–2023 m., kai sumažės ES paramos lėšos. Be to, pagal Valstybės kontrolės 2017 m. birželio 20 d. paskelbtą ilgojo laikotarpio Valdžios sektoriaus finansų tvarumo ataskaitą¹⁰, neigiamas senstančios visuomenės poveikis sustiprės nuo 2023 m., todėl šiandien būtina didinti fiskalinę erdvę ateities poreikiams.

⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pranešimas „Dėl potencialaus bendrojo vidaus produkto ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo 2016–2020 metais“, 2017-03-31.

¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaita „Valdžios sektoriaus finansų tvarumas“, 2017-06-20 Nr. Y-11.

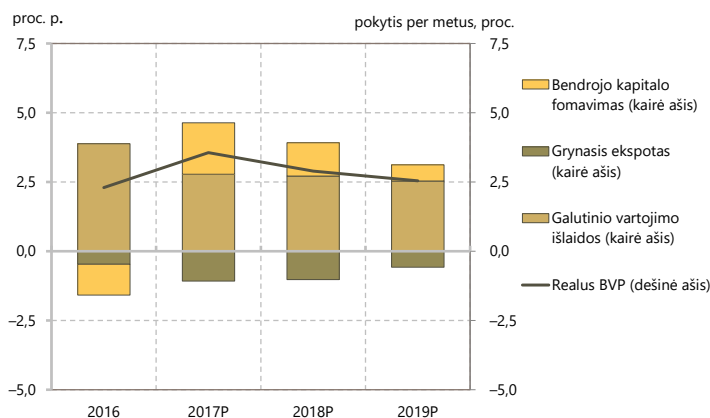
2017–2020 M. EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

Fiskalinė institucija tvirtina 2017 m. rugsėjo 11 d. paskelbtą 2017–2020 m. ekonominės raidos scenarijų, nes BVP palyginamosiomis kainomis, BVP defliatoriaus, namų ūkių vartojimo išlaidų, vidutinio darbo užmokesčio ir užimtumo pokyčių projekcijos patenka į atitinkamo rodiklio tvirtinimo atkarpą.

1. 2017–2019 M. PROJEKCIJOS

Stipri vidaus paklausa ir atsigaunantis pasaulio ūkis leidžia pagrįstai didinti 2017–2018 m. realaus BVP projekcijas. 2019 m. ūkio plėtros perspektyvos lieka atsargios. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, realaus BVP augimo projekcijos 2017 m. didinamos 0,9 proc. p., o 2018 m. – 0,3 proc. p., ir 2017–2019 m. sudarys atitinkamai 3,6, 2,9 ir 2,5 proc. Ciklinį pasaulio ūkio atsigavimą gana greitai pajuto Lietuvos eksportuotojai – fiksuojamas visų atviro sektoriaus segmentų augimas. Įtempta padėtis darbo rinkoje ir rekordiškai didelis gamybinių pajėgumų panaudojimas verčia

2 pav. Realus BVP ir jo kaitos veiksniai

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, fiskalinės institucijos skaičiavimai

pavasarį (2 pav.). Vidutinio laikotarpio ūkio raidos perspektyva lieka atsargi. **Finansų ministerijos 2017–2019 m. realaus BVP projekcijos reikšmingai nesiskiria nuo Lietuvos banko projekcijų, patenka į tvirtinimo atkarpas ir yra tvirtinamos.** BVP palyginamosiomis kainomis išlaidų metodu skaičiuojamų komponentų (namų ūkių vartojimas, prekių ir paslaugų eksportas, importas ir investicijos) 2017–2019 m. raidą lemiantys veiksniai išdėstomi toliau.

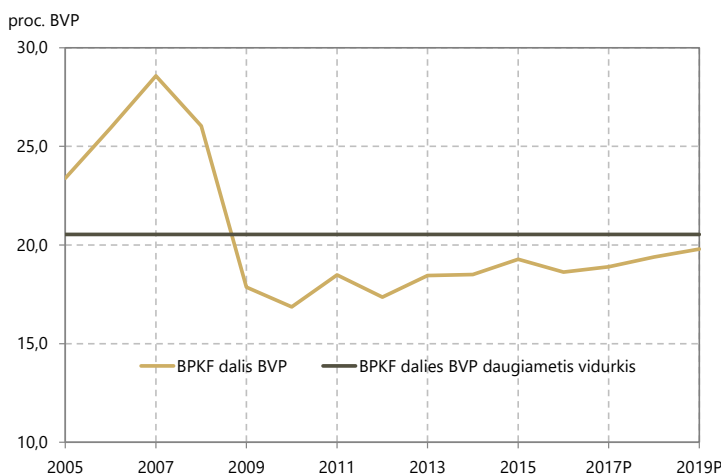
Vidutinėje perspektyvoje namų ūkių vartojimo augimą, kurį šiuo metu palaiko spartus atlyginimų augimas, lėtins auganti infliacija. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, namų ūkių vartojimo augimo 2017 m. projekcija didinama nuo 3,9 iki 4,2 proc., 2018 m. projekcija didinama

įmones didinti investicijas. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, bendrų investicijų, įskaitant atsargų pasikeitimus, poveikis realaus BVP augimui 2017 m. didinamas 1,1 proc. p., 2018 m. – 0,4 proc. p. (2 pav.). Projektuojama investicijų raida sustiprina vidaus paklausos augimą ir lemia didesnę poreikį importuoti investicines ir galutinio vartojimo prekes, todėl prekybos balanso kaitos veiksnio poveikis projektuojamas labiau neigiamas nei

0,1 proc. p., 2019 m. projekcija lieka nepakitusi. Šio rodiklio augimo projekcijos išlaiko lėtėjimo tendenciją ir 2017–2019 m. sudarys atitinkamai 4,2, 3,7 ir 3,5 proc. Palyginti su fiskalinės institucijos skaičiavimais, atliktais SLED modelio¹¹ vartojimo posistemiū, projektuojama namų ūkių vartojimo nuoseklaus lėtėjimo 2017–2019 m. tendencija suderinta su Finansų ministerijos nominalaus BVP, nedarbo lygio, infliacijos ir darbo užmokesčio fondo projekcijomis. Pagal fiskalinės institucijos skaičiavimus, 2019 m. privataus vartojimo augimas gali būti mažesnis dėl menkesnio kitų, su darbu nesusijusių disponuojamų pajamų, augimo. 2017 m. vidaus vartojimas dėl sparčiai augančių atlyginimų išlieka vienu iš svarbiausių ekonomikos variklių. Tačiau naujaisi mažmeninės prekybos rodikliai rodo, kad pagrindiniu mažmeninės prekybos augimo veiksniumi tapo kylančios prekių kainos, o ne parduotų prekių kiekio augimas. Didėjanti infliacija mažina 2017 m. realias gyventojų pajamas. Vidutinėje perspektyvoje namų ūkių vartojimo augimą ribos dėl infliacijos silpnėjantis realių disponuojamų pajamų poveikis ir poreikis kaupti papildomas palaikomąsias atsargas. **Finansų ministerijos 2017–2019 m. realaus namų ūkių vartojimo projekcijos reikšmingai nesiskiria nuo Lietuvos banko projekcijų, patenka į tvirtinimo atkarpą ir yra tvirtinamos.**

Vidutiniu laikotarpiu investicijos labai prisidės prie visuminės paklausos augimo, tačiau produktyvių investicijų vis dar trūksta. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, Finansų ministerija didina BPKF projekcijas: 2017 m. – 0,4 proc. p., 2018 m. – 0,6 proc. p. ir 2017–2019 m. BPKF projekcijos sudarys atitinkamai 6,3, 6,0 ir 4,4 proc. Atsargi Lietuvos investuotojų elgsena ir lėtesnis nei planuota 2014–2020 m. laikotarpio ES paramos lėšų panaudojimas 2016 m. lėmė –0,5 proc. investicijų pokytį.

3 pav. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo dalis BVP struktūroje

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, fiskalinės institucijos skaičiavimai

tačiau jo vis dar neviršys (3 pav.). Tokios investicijų raidos projekcijos yra tikėtinos dėl išorinio neapibrėžtumo faktorių ir atsargesnės investuotojų elgsenos. Kita vertus, produktyvių investicijų

Kartu su cikliškai kylančia pasaulio ekonomika 2017 m. atsigauna ir Lietuvos atviro sektoriaus investicijų poreikis, kurį sustiprina sparčiai senkantys darbo jėgos išteklių ir rekordiškai aukštas – 77,5 proc. – gamybos pajėgumų panaudojimo lygis¹². 2017 m. ES paramos lėšos vis dar nėra aktyviai investuojamos, todėl 2017 m. liepą ES fondų lėšų panaudojimo planas buvo pakoreguotas, didesnę investicinę aktyvumą numatant 2018 m. Finansų ministerija projektuoja, kad BPKF dalis BVP lėtai artės prie Lietuvos daugiamečio 1995–2016 m. vidurkio (21,0 proc. BVP),

¹¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2017-03-29 išvados „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ priedas Nr. BP-1-1, A intarpas.

¹² Lietuvos statistikos departamento 2017-07-28 duomenimis.

dalį BVP, palyginti su ES vidurkiu, vis dar maža ir ribotai prisideda prie potencialaus BVP augimo tiek tiesiogiai – panaudojant produktyvų kapitalą, tiek netiesiogiai – taikant pažangias technologijas.

Geresnių tarptautinės prekybos sąlygų sukeltas eksporto paklausos padidėjimas ir atsipirkusios investicijos į gamybinių pajėgumų didinimą ir technologijas lėmė gana dideles realaus eksporto projekcijų peržiūras. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, Finansų ministerija 2017–2019 m. numato gana dideles prekių ir paslaugų eksporto apimčių augimo peržiūras – 5,5, 2,7 ir 2,5 proc. p. Realaus eksporto augimas 2017–2019 m. atitinkamai sudarys 9,3, 6,6 ir 6,5 proc. 2016 m. naujų rinkų paieškos ir ankstesnės investicijos į pajėgumų didinimą bei technologijas, kaip ir buvo tikėtasi, prisidėjo prie 2017 m. eksporto padidėjimo. Prekybos partnerių importo paklausa atsigavo labiau, nei buvo numatyta pagal 2017 m. pavasario ERS. Tai lėmė tiek eksportuojamų lietuviškų prekių ir paslaugų, tiek reeksportuojamų prekių apimčių ir kainų padidėjimą beveik visose pagrindinėse prekių grupėse. Numatoma, kad didžiausią eksportuojamų prekių dalį sudarančių naftos produktų ir mašinų bei mechaninių įrenginių paklausa dar kurį laiką viršys pasiūlą. Tai patvirtina vidutinio laikotarpio itin didelio eksporto augimo tempo projekcijos. Teigiami įmonių lūkesčiai patvirtina apie tolesnį eksporto ir investicijų apimčių didėjimo pagrįstumą¹³.

Prekių ir paslaugų importo projekcijos didinamos suderinus su importo paklausos veiksniais. 2017–2019 m. Finansų ministerija realaus importo projekcijas padidino 5,7, 2,6 ir 2,6 proc. p. Šio rodiklio projekcijos sudaro atitinkamai 10,3, 7,4 ir 6,8 proc. Pagrindinis didelės importo apimties nulėmęs veiksnys yra didesnė, nei tikėtasi, vidaus paklausa, kurią sukėlė padidėjusios namų ūkių vartojimo išlaidos, investicijos ir ūgtelėjusios reeksporto apimtys. Importo apimčių augimo projekcijos peržiūrą lėmė ir naftos kainos prielaidos pasikeitimas.

BVP defliatoriaus projekcijos atitinka bendrą kainų kilimo tendenciją. Finansų ministerija projektuoja artimą nuliui prekybos sąlygų efekto metinį pokytį, kai, palyginti su 2017 m. pavasario ERS, buvo numatomas neigiamas pokytis. Daugiausiai tai lėmė naftos kainos prielaidos pasikeitimas. Dėl šios priežasties BVP defliatoriaus projekcijos yra panašios į vidaus paklausos defliatorių projekcijas ir yra didinamos: 2017 m. – 0,9 proc. p., 2018 m. – 0,6 proc. p. 2017–2019 m. jos sudarys atitinkamai 3,2, 2,4 ir 1,7 proc. **Lietuvos bankas BVP defliatoriaus augimą projektuoja panašiai, šio rodiklio projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpas ir yra tvirtinamos.**

Rudens ERS projektuojama infliacijos raida iš esmės nekeičiama. Stipresnė projektuojama 2017 m. vidaus paklausos raida daugiau, nei tikėtasi, paspartina numatomą paslaugų kainų augimą, dėl to 2017 m. infliacija didinama 0,1 proc. p. ir sudarys 3,5 proc. 2017 m. pavasarį išaugusių akcizų alkoholiniams gėrimams ir tabakui poveikis turėtų išnykti 2018 m., kai projektuojama infliacija sudarys 2,7 proc. Nuo 2019 m. šis rodiklis artės prie daugiamečio grynosios infliacijos vidurkio¹⁴ ir sudarys apie 2,5 proc.

Darbo rinkoje fiksuojami pirmieji demografinių pokyčių ženklai, pakeičiantys užimtumo tendencijos kryptį. Po šešerių metų pastovaus augimo, 2017 m. I pusmetį fiksuojamas užimtųjų

¹³ Remiantis Lietuvos pramonininkų konfederacijos skelbiamu Pramonės lūkesčių indeksu.

¹⁴ Grynoji infliacija pagal Europos Komisijos apibrėžimą yra SVKI infliacijos dalis, neįskaitant energijos ir neperdirbtų maisto produktų kainų. Daugiametis 2000–2016 m. Lietuvos grynosios infliacijos vidurkis yra 2,0 proc., o 2004–2016 m. 2,5 proc.

skaičiaus mažėjimas. Lyginant su 2016 m. I pusmečiu užimtųjų skaičius sumažėjo 0,4 proc., prie to daugiausia prisidėjo 2,4 ir 2,3 proc. sumažėjęs užimtumas atitinkamai 15–24 m. ir 25–54 m. amžiaus grupėse. Neigiamas demografinių tendencijų poveikis turėtų dar labiau išryškėti vidutinėje perspektyvoje. Pagal 2017 m. vasario mėn. paskelbtas Eurostato demografines projekcijas numatoma, kad Lietuvos populiacija nuo 2016 m. pradžios iki 2019 m. pradžios sumažės 3,6 proc., jaunimo (15–24 m.) amžiaus grupėje – 18,6 proc., o pagrindinėje darbingo (25–54 m.) amžiaus grupėje – 5,4 proc. Dėl gyventojų struktūros pokyčių, nepakankamo jaunų gyventojų aktyvumo, neigiamų gryniosios migracijos srautų ir dėl daugumos bedarbių žemos kvalifikacijos, kompetencijų ir patirties trūkumo, užimtųjų skaičius ateityje, tikėtina, mažės dar labiau, nepaisant laisvų darbo vietų augimo. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, Finansų ministerija užimtųjų skaičiaus metinio pokyčio projekcijas sumažino ir 2017–2019 m. jos atitinkamai sudarys –0,2, –0,3 ir –0,4 proc. **Lietuvos bankas taip pat numato, kad užimtumas mažės. Šio rodiklio projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpą ir yra tvirtinamos.**

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (kartu su individualiomis įmonėmis) 2017 m. I ketv. augo sparčiausiai nuo 2008 m., siekė 808,7 euro ir, palyginti su 2016 m. atitinkamu ketvirčiu, padidėjo 9,7 proc. Didžiausią įtaką augimui turėjo besitęsianti įtampa darbo rinkoje: didėjantis laisvų darbo vietų skaičius¹⁵, mažėjanti darbo jėga¹⁶, mažėjantis nedarbo lygis¹⁷, didėjantis specialistų pasiūlos ir paklausos neatitikimas, vis dar juntamas nuo 2016 m. liepos 1 d. 30 eurų padidėjusio MMA poveikis. Dėl ir toliau išliekančio spaudimo darbo rinkoje Finansų ministerijos projektuojamas vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio augimas nuosaikiu lėtėjančiu tempu yra tikėtinas. Palyginti su 2017 m. pavasario ERS, 2017 m. ir 2018 m. vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio projekcijos didinamos atitinkamai 1,6 ir 0,1 proc. p. 2017–2019 m. jos atitinkamai sudarys 8,3, 6,2 ir 6,2 proc. **Projektuojamos vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio rodiklio projekcijos neatitruksta nuo Lietuvos banko prognozuojamos perspektyvos, patenka į tvirtinimo atkarpą ir yra tvirtinamos.**

2. 2020 M. PROJEKCIJOS

Lietuvos potencialaus BVP ir jo kaitos veiksnių įverčiai rodo, kad šalies ūkis tęsia lėtesnę konvergenciją į ES vidurkį. Palyginti su 2006–2008 m. laikotarpiu, dėl nepalankių demografinių tendencijų, sumažėjusių investicijų ir inovacijų stokos numatomas 2017–2020 m. potencialaus BVP augimas yra beveik 2,4 karto mažesnis (**4 pav.**). Pagal fiskalinės institucijos taikomą potencialaus BVP vertinimo metodiką¹⁸ 2017–2020 m. potencialus BVP turėtų augti vidutiniškai 2,1 proc. su nežymia

¹⁵ Laisvų darbo vietų skaičius, nepašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtakos 2017 m. II ketvirtį, palyginti su 2016 m. atitinkamu laikotarpiu, padidėjo 3 tūkst., arba 17,9 proc.

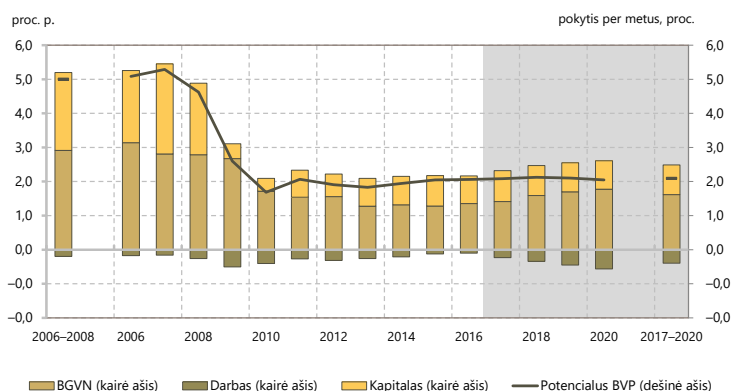
¹⁶ Darbo jėga 2017 m. I pusm. mažėjo sparčiausiai nuo 2012 m. ir, palyginti su 2016 m. atitinkamu pusmečiu sumažėjo 1,1 proc.

¹⁷ Nedarbo lygis 2017 m. I pusm. pasiekė 7,5 proc. lygį, palyginti su 2016 m. I pusm., sumažėjo 0,7 proc. p.

¹⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2015-09-18 išvados „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ priedas Nr. Y-10-1, B intarpas.

lėtėjimo tendencija. Potencialaus BVP augimą teigiamai veikia 1,6 proc. p. bendras gamybos veiksnių našumo pokytis. Pagrindinio kapitalo fondo veiksnio įnašas, glaudžiai susijęs su investicijų raida, prisideda 0,9 proc. p. Neigiamą poveikį (0,4 proc. p.) augimui daro darbo veiksnys. Šio veiksnio kritimą 1,0 proc. p. lemia demografinė 15–74 m. amžiaus grupės gyventojų projekcija. Neigiamą įtaką 0,6 proc. p.

4 pav. Potencialaus BVP augimas ir jo kaitos veiksniai 2006–2020 m.

Šaltinis: fiskalinės institucijos skaičiavimai

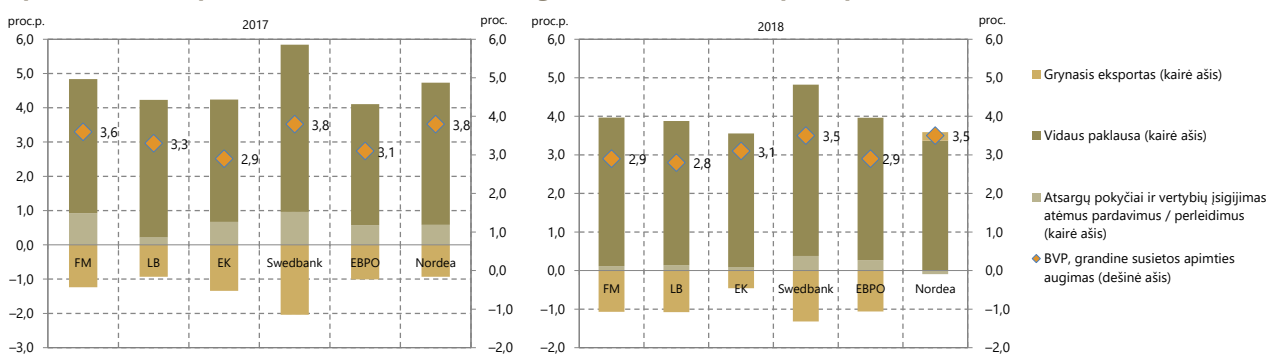
iš dalies kompensuoja trys darbo komponentės: vidutiniškai dirbtų valandų skaičius, darbo užmokesčio augimo neskatinantis nedarbo lygis ir darbingo amžiaus gyventojų aktyvumo lygis. Finansų ministerija projektuoja, kad realaus BVP augimas 2020 m. sudarys 2,4 proc. **Atsižvelgiant į tai, fiskalinės institucijos įvertintas 2020 m. potencialus BVP augimas yra 2,0 proc., ši projekcija patenka į tvirtinimo atkarpą ir yra tvirtinama.**

3. PROJEKCIJŲ PALYGINIMAS

EK ir EBPO skelbia atsargiausią 2017 m. realaus BVP projekciją iš visų kitų makroekonominės prognozes skelbiančių institucijų; šio rodiklio projekcija sudaro atitinkamai 2,9 ir 3,1 proc. Komeraciniai bankai „Swedbank“ ir „Nordea“ projektuoja sparčiausią 2017 m. BVP augimą (3,8 proc.). Visos institucijos numato labai panašias realaus BVP augimo projekcijų komponenčių tendencijas. Didžiausią teigiamą įtaką daro vidaus paklausa – nuo 3,5 iki 4,9 proc. 2017 m. atsargų lygis atsistato, o prekybos balansas projektuojamas labiau neigiamas (5 pav.).

„Swedbank“ ir „Nordea“ 2018 m. projektuoja 3,5 proc. realaus BVP augimą. Kitų makroekonominės prognozes skelbiančių institucijų projekcijos svyruoja apie 2,9 proc. 2018 m. visos institucijos taip pat numato stiprų vidaus paklausos poveikį, tačiau nuosaikesnį atsargų kaupimą (5 pav.).

5 pav. BVP komponenčių įtaka realaus BVP augimui 2017–2018 m., proc. p.

Šaltiniai: Finansų ministerija, Lietuvos bankas, Europos Komisija, EBPO, AB „Swedbank“ ir AB „Nordea“

2019 m. visos makroekonominės prognozės pateikiančių institucijų realaus BVP projekcijos yra atsargesnės ir artėja prie potencialaus BVP augimo tempo. Finansų ministerija ir „Swedbank“ projektuoja nuosaikų užimtųjų skaičiaus mažėjimą.

Finansų ministerijos, EK, EPBO, Lietuvos banko ir kai kurių komercinių bankų makroekonominių rodiklių 2017–2019 m. projekcijų palyginimas pateikiamas **3 lentelėje**.

3 lentelė. Makroekonominių rodiklių projekcijų palyginimas, 2017–2019 m.

Rodikliai, pokytis per metus, proc.	Metai	Finansų ministerija	Lietuvos bankas	Europos Komisija	EBPO	AB „Nordea“	AB „Swedbank“
Paskelbimo data		2017-09-11	2017-09-20	2017-05-11	2017-06-06	2017-09-06	2017-08-29
BVP palyginamosiomis kainomis	2017	3,6	3,6	2,9	3,1	3,8	3,8
	2018	2,9	2,8	3,1	2,9	3,5	3,5
	2019	2,5	–*	–	–	3,0	2,5
Privataus vartojimo išlaidos	2017	4,2	4,2	3,8	3,9	3,8	4,5
	2018	3,7	3,6	3,4	3,6	3,2	4,0
	2019	3,5	–	–	–	2,9	3,5
BPKF	2017	6,3	5,5	6,0	5,1	9,0	10,0
	2018	6,0	6,2	4,5	5,3	4,4	8,0
	2019	4,4	–	–	–	3,5	7,0
Prekių ir paslaugų eksportas	2017	9,3	7,3	3,5	3,7	6,0	8,0
	2018	6,6	4,3	3,7	3,9	4,5	7,0
	2019	6,5	–	–	–	3,2	3,0
Prekių ir paslaugų importas	2017	10,3	8,4	4,9	4,7	6,8	10,0
	2018	7,4	5,5	4,0	4,9	4,0	8,0
	2019	6,8	–	–	–	3,5	4,0
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	2017	3,5	3,4	2,8	3,3	3,8	3,5
	2018	2,7	2,2	2,0	2,7	3,4	3,0
	2019	2,5	–	–	–	2,5	2,5
BVP defliatorius	2017	3,2	3,0	2,9	3,2	–	–
	2018	2,4	2,2	2,9	2,7	–	–
	2019	1,7	–	–	–	–	–
Nedarbo lygis, proc.**	2017	7,0	7,3	7,6	7,4	7,3	7,2
	2018	6,4	7,0	7,2	6,9	6,5	6,8
	2019	5,9	–	–	–	6,1	6,4
Užimtųjų skaičius	2017	–0,2	–0,3	0,6	–	–	–0,4
	2018	–0,3	–0,3	0,5	–	–	–0,4
	2019	–0,4	–	–	–	–	–0,4
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	2017	8,3	7,8	–	–	7,0	8,0
	2018	6,2	5,9	–	–	6,0	7,0
	2019	6,2	–	–	–	5,5	5,0

* projekcijos neskelbiamos

** rodiklio reikšmė nurodytais metais

Šaltiniai: Finansų ministerija, Lietuvos bankas, Europos Komisija, EBPO, AB „Nordea“ ir AB „Swedbank“

4. RIZIKOS VEIKSNIAI IR TECHNINĖS PRIELAIDOS

Rizikos veiksnių balansas išlieka neigiamas. Finansų ministerija, rengdama ERS, vadovaujasi EK ir ECB išorės aplinkos veiksnių techninėmis prielaidomis, Lietuvos bankas – ECB prielaidomis. Ateities sandorių rinkoje fiksuojamos kainos rodo projektuojamą stiprų JAV dolerio nuvertėjimą euro atžvilgiu (**4 lentelė**). JAV doleriui nuvertėjus taip, kaip projektuojama, Lietuvos eksportuotojai prarastų savo gaminamos produkcijos konkurencingumą prekiaudami su trečiosiomis šalimis. Svarbu pažymėti, kad nukentėtų ne tik Lietuvos eksportuotojai, bet ir kitos euro zonos valstybės. Lietuvos ekonomikai tai būtų dvigubas šokas dėl prarasto konkurencingumo ir silpnesnės išorės paklausos. Atsižvelgiant į tai ir į Finansų ministerijos išvardytus rizikos veiksnius, darytina išvada, kad rizikos veiksnių balansas išlieka neigiamas.

4 lentelė. Techninės prielaidos ir rinkos lūkesčiai pagal ateities sandorius

Prielaidų nustatymo data Metai	Europos Centrinis Bankas				Europos Komisija				Ateities sandoriai	
	2017-02-14		2017-06-14		2017-02-04		2017-05-11		2017-09-12	
										
2017	1,07	56,4	1,08	51,6	1,07	56,4	1,06	55,5	1,20	54,1
2018	1,07	56,5	1,09	51,4	1,07	56,9	1,06	55,9	1,22	54,1
2019	1,07	55,9	1,09	51,4					1,25	54,4

JAV dolerio ir euro keitimo kursas;

Naftos kainos („Brent“, JAV dolerių už barelį).

Šaltiniai: Europos Komisijos ir Europos Centrinio Banko projekcijos, ateities sandoriai: <http://www.barchart.com>

SCENARIJAUS VERTINIMO TEISINIS PAGRINDAS IR METODAI

Vykdydama Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytas biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas ir vadovaudamasi Valstybės kontrolės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 3 punktu, fiskalinė institucija per septynias darbo dienas nuo Finansų ministerijos parengto ERS viešo paskelbimo turi pateikti Seimui išvadą dėl jo tvirtinimo.

2017–2020 m. ERS parengtas ir paskelbtas vadovaujantis Vyriausybės nutarimu patvirtintu Ekonominės raidos scenarijaus rengimo ir skelbimo tvarkos aprašu¹⁹. Finansų ministerija 2017–2020 m. ERS projektą pirminiam derinimui atlikti pateikė fiskalinei institucijai 2017 m. rugpjūčio 25 d.

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016-04-13 nutarimas Nr. 369 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus rengimo ir skelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Susitikime²⁰, kuris vyko 2017 m. rugsėjo 1 d., pristatyta scenarijaus formavimo metodika, pagrindinės techninės prielaidos ir išoriniai rizikos veiksniai. Įvertinusi diskusijoje dalyvavusių institucijų pateiktas pastabas, Finansų ministerija 2017 m. rugsėjo 4 d. fiskalinei institucijai pakartotinai pateikė patikslintą ERS projektą, o 2017 m. rugsėjo 11 d. savo tinklalapyje viešai paskelbė 2017–2020 m. ekonominės raidos scenarijų.

Fiskalinė institucija atliko 2017–2020 m. ERS vertinimą. Vertinimas atliktas naudojant viešai iki 2017 m. rugsėjo 11 d. skelbiamus duomenis (jei nenurodyta kita data). Fiskalinė institucija, teikdama išvadą dėl scenarijaus tvirtinimo, vertina scenarijų, kuris apima einamuosius ir trejus būsimus metus. Lietuvos banko rengiamos ir fiskalinei institucijai teikiamos makroekonominių rodiklių projekcijos apima einamuosius ir dvejus būsimus metus, todėl tvirtinimo atkarpos metodas taikomas tokių rodiklių: BVP palyginamosiomis kainomis, BVP defliatoriaus, namų ūkių vartojimo išlaidų, vidutinio darbo užmokesčio ir užimtumo, pokyčių prognozėms iki 2019 m. BVP palyginamosiomis kainomis pokyčio projekcijai 2020 m. suformuojama tvirtinimo atkarpa pagal fiskalinės institucijos apskaičiuotus Lietuvos potencialaus BVP įverčius. Fiskalinės institucijos naudojami ERS vertinimo ir tvirtinimo metodai plačiau išdėstyti 2015 m. kovo 31 d. išvados „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ priede²¹.

---

²⁰ Dalyvavo Lietuvos banko, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir fiskalinės institucijos atstovai.

²¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2015-03-31 išvados „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ priedas Nr. Y-4-1.